

3 ŠKOLA, TRIEDA = BEZPEČNÉ A PRIATEĽSKÉ PROSTREDIE

Škola a triedny učiteľ by mali príchodu nového žiaka venovať náležitú pozornosť, i keď je to niekedy veľmi ťažké, pretože žiaci – deti cudzincov väčšinou prichádzajú do školy neočakávane kedykoľvek počas školského roka. Aj napriek tejto skutočnosti by mali byť školy pripravené adekvátne reagovať. Dôležitá je spolupráca všetkých pedagogických a odborných zamestnancov školy, ale aj príprava triedneho kolektívu. Nový žiak potrebuje čas, aby si na novú situáciu zvykol. Zmena je pre neho veľkou psychickou záťažou. Odchod z krajiny, kde dovtedy vyrastal, znamená odtrhnutie sa od všetkého, čo poznal. Zvyká si nielen na nový jazyk, nových učiteľov a spolužiakov, ale niekedy aj na inú formu komunikácie, iný spôsob vzdelávania, iné stravovanie a pod. Môže mať strach z neznámeho prostredia.

Zmena kultúrneho prostredia je veľmi často sprevádzaná tzv. **kultúrnym šokom**. Ten vzniká ako reakcia na stratu istôt, ktoré žiak doteraz mal. Na zmenu kultúrneho prostredia reaguje každý žiak individuálne. Niektorí môžu byť tichý, zakríknutý. Neobvyklou reakciou nie je ani uzatváranie sa do seba, odmietanie komunikácie, agresivita, úteky do spánku či choroby. Pre žiaka je situácia o to horšia, že k presťahovaniu nedochádza z jeho vlastného rozhodnutia či zo slobodného rozhodnutia rodiny. Súčasne je potrebné si uvedomiť, že žiak, ktorý dobre nerozumie, môže byť citlivejší na rôzne negatívne reakcie učiteľa a prikladať im väčšiu váhu ako jeho spolužiaci. Namiesto nátlaku je preto vhodné klásť dôraz na vytvorenie bezpečného a priateľského prostredia.

PRED PRÍCHODOM ŽIAKA DO ŠKOLY

- **príprava prostredia školy – vizuálna podoba školy, triedy**

V škole/triede je možné uplatniť stratégiu, ktorá vychádza z predpokladu, že napredovanie v druhom jazyku je determinované úspechom rozvíjania materinského (prvého) jazyka (Cummins, 2000). Hneď pri vstupe do školy môže byť nápis „*Vitajte!*“ vo viacerých jazykoch. Rodičia môžu napísať vo svojom jazyku rôzne slová napríklad súvisiace s tematickým osnovaním vyučovacích predmetov. Školy/triedy sú tak plné viacjazyčných názvov, pojmov a vizuálnych pomôcok (predmety v triede, školské pomôcky, farby, dni v týždni, časti tela a pod).

V škole/triede môžu byť vlajky, obrázky významných osôb, miest a vecí všetkých krajín, z ktorých žiaci pochádzajú. Na hodinách slovenského jazyka a literatúry, dejepisu, výtvarnej výchovy a hudobnej výchovy sa môžu žiaci s učiteľom rozprávať o umeleckých dielach, dôležitých udalostiach krajín pôvodu žiakov.

Tieto aktivity treba zväziť, ak sú v škole/triede deti azylantov, ktorí zo svojej krajiny často utekajú z politických či iných závažných dôvodov a môžu byť na otázky o pôvodnej vlasti citliví.

Školská knižnica môže obsahovať časopisy a knihy vo viacerých jazykoch, príp. si ich žiaci môžu priniesť sami. Žiaci môžu napríklad porovnávať rovnaké rozprávky, príbehy v rôznych jazykoch. Kontakt s iným typom písma je nielen dôležitou súčasťou multikultúrnej výchovy, ale napodobňovanie znakov iných grafických sústav možno využiť aj na rozvoj grafomotoriky, najmä u žiakov mladšieho školského veku.

Pri výbere časopisov a kníh treba dbať na to, či sú texty a ilustrácie v nich spracované tak, aby nepodporovali stereotypné vnímanie kultúr a stigmatizáciu.

▪ adaptačný koordinátor

Určiť zodpovednú osobu, ktorá by koordinovala bezproblémové začlenenie žiaka – dieťaťa cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu a triedneho kolektívu. Adaptačný koordinátor by mal byť žiakovi k dispozícii aspoň prvé štyri týždne po nástupe žiaka do školy. Mal by ho oboznámiť so školským poriadkom, právami a povinnosťami, rozvrhom hodín, pomôcť mu pri orientácii v škole (telocvičňa, knižnica, školská jedáleň, školský klub detí a pod.), nastavení komunikácie so spolužiakmi, učiteľmi. Môže byť nápomocný pri realizácii kurzu štátneho jazyka (základné frázy potrebné pre komunikáciu v škole, lexikálne a gramatické minimum, osvojovanie latinky a pod.). Pri začleňovaní žiaka do výchovno-vzdelávacieho procesu môže využívať obrázkové (komunikačné) karty, prekladové slovníky, ako aj úzko spolupracovať s tzv. tútormi.

Adaptačným koordinátorom môže byť pedagogický alebo odborný zamestnanec danej školy.

Adaptační koordinátor na základní škole – metodická příručka

Dostupné na: <https://cizinci.npi.cz/wp-content/uploads/2020/12/web-Adaptacni-koordinator-2.pdf>

Metodická příručka pro práci adaptačního koordinátora základní školy

Dostupné na: http://masarykovazs.cz/wp-content/uploads/2019/11/Metodick%C3%A1-p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka_adaptacni_koordinator.pdf

Prekladový slovník základných pojmov pre základné školy

Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/erasmus-slovencina-deti-cudzincov.html>

Súbor materiálov a formulárov

Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/erasmus-slovencina-deti-cudzincov.html>

▪ príprava kolektívu triedy

Oboznámiť spolužiakov na triednických hodinách a ich rodičov na rodičovských združeníach s príchodom nového spolužiaka. Učiteľ môže pred príchodom žiaka viesť v triede diskusiu o krajine, z ktorej nový žiak prichádza, čo o nej žiaci vedia, ako si ju predstavujú. Oboznámiť žiakov so spôsobmi komunikácie a kontaktu v rôznych krajinách, pričom treba poukázať aj na spoločné znaky a predovšetkým podporovať a vzbudiť v žiakoch prirodzený záujem a empatiu. Odlišnosti príliš nevyzdvihovať.

Spoločne sa so žiakmi v triede zamyslieť nad tým, aké komplikácie môže novému spolužiakovi spôsobovať jazyková bariéra a ako ho podporiť. Napríklad spolu so žiakmi vyrobiť orientačný plán školy, obrázkové (komunikačné) karty, dvojazyčné štítky na označenie dôležitých miest v škole alebo predmetov v triede, slovníčky k jednotlivým predmetom a pod.

UČENIE SA NOVÉHO JAZYKA

Učiteľ rozdá žiakom pracovný list s textom v jazyku, ktorému žiaci nerozumejú. Požiada ich, aby napísali odpovede na otázky týkajúce sa textu. Potom pozbiera pracovné listy a ohodnotí ich. So žiakmi vedie diskusiu o tom, prečo im podľa ich názoru zadal túto úlohu.

Učiteľ sa pýta žiakov:

„Ako ste sa cítili? Ako sa podľa vás cíti žiak, ktorý nehovorí vaším jazykom počas prvých dní v škole?“

Žiaci napíšu aspoň 3 slová, ktoré charakterizujú ich pocity. Tieto slová môžu napísať na nástenku v triede spolu s nápadmi, čo by mohli urobiť pre to, aby uľahčili novému spolužiakovi príchod do triedy.

Ako ste sa cítili?

Ďalšie aktivity, ktoré pomáhajú porozumieť skúsenostiam žiakov, ktorí práve prišli do krajiny a triedy, nájdete v učebných materiáloch pre učiteľov a žiakov od UNHCR: [Výučba o utečencoch](#) : Osnovy pre základné školy

▪ rovesnícka podpora – buddy

Zabezpečiť (ak je to možné) pre žiaka tzv. **tútorov** (*peers* alebo *buddies*) – spolužiakov, ktorí sa stanú jeho sprievodcami novým školským prostredím, budú mu pomáhať s úlohami a pod. Začlenenie žiaka do triedneho kolektívu je tak oveľa efektívnejšie.

- Určiť minimálne dvoch tútorov, aby každý z nich zodpovedal za niečo iné. Napríklad jeden môže chodiť so žiakom na obed, ďalší s ním trávi prestávky a pod.
- Starostlivo vybrať tútora. Robiť tútora je pre žiaka veľmi náročné a nemôže to robiť každý. Vždy treba dopredu konzultovať so žiakom a zákonným zástupcom žiaka, či dotyčný žiak je ochotný robiť tútora.

Program rovesníckej podpory

Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/cudzinci/ukrajina/pre-ziakov/program-rovesnickej-podpory/>

▪ **školský podporný tím**

Pri tvorbe programu adaptácie žiaka by mal byť súčinný aj školský psychológ alebo sociálny pedagóg. Sú podporou učiteľa, môžu pripravovať skupinové aktivity na mieru podľa potrieb kolektívu. Odborné činnosti psychológa sa sústreďujú najmä na selektívnu prevenciu, orientačnú diagnostiku, krízovú intervenciu. Spolu so sociálnym pedagógom vykonávajú ostatné činnosti, ako pozorovanie, analýza správania žiaka na vyučovaní, analýza školských prác. Školský špeciálny pedagóg sa zapája najmä do podpory žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami z dôvodu špecifickej diagnózy a vytvára mu Individuálny vzdelávací program. Je vhodné, aby v úvodných krokoch procesu adaptácie používali jednoduché spôsoby práce a neverbálne techniky (kresebné techniky, hry, relaxácie, prvky muzikoterapie).

▪ **tlmočník**

Zabezpečiť tlmočenie, keďže žiaci – deti cudzincov, ani ich zákonný zástupca väčšinou dostatočne neovládajú slovenský jazyk. Tlmočníkom môže byť aj niektorý z pedagogických alebo odborných zamestnancov školy, príp. žiak školy. Rolu tlmočníka žiakom školy je potrebné zväžiť aj z dôvodu odbornej pripravenosti a vecnej správnosti tlmočenia. Môže dôjsť aj ku konfliktu rolí. V situáciách, keď škola tlmočenie nedokáže zabezpečiť, môže požiadať zákonného zástupcu o zabezpečenie si vlastného tlmočníka.

▪ **súbor materiálov a formulárov v materinskom jazyku žiaka**

Žiaci – deti cudzincov často prichádzajú s nedostatočnou znalosťou slovenského jazyka. Okrem tejto bariéry nemajú oni, ani ich zákonný zástupca skúsenosti so slovenským vzdelávacím systémom. Vzdelávací systém v krajine pôvodu môže byť odlišný, čo môže viesť k nedorozumeniam a rozličným očakávaniam. Preto je vhodné sprostredkovať najdôležitejšie informácie aj písomne, ideálne v ich materinskom jazyku, resp. v jazykových mutáciách zrozumiteľných pre žiaka a zákonného zástupcu alebo aspoň v jednom zo svetových jazykov.

Informácie o vzdelávacích systémoch v iných štátoch prináša publikácia **Jaká je škola u mně doma**. Každá kapitola je venovaná jednej krajine (napr. Čína, Irán, Mongolsko, Ukrajina, Vietnam atď.). Tvorí ju stručný prehľad základných informácií, rozhovor s cudzincom na tému škola a školská dochádzka, ktorý dopĺňa text venovaný danej krajine, najmä jej vzdelávaciemu systému.

Dostupné na: https://meta-ops.eu/wp-content/uploads/2019/12/meta_jaka_je_skola_u_me_doma.pdf

Materiály môžu obsahovať napr. základné informácie o systéme vzdelávania v Slovenskej republike, škole, školskom klube detí, školskom poriadku (práva a povinnosti rodičov a žiakov), stravovaní, mimoškolských aktivitách, ale aj kontakty na dôležité osoby, slovník základných pojmov, obrázkové (komunikačné) karty a pod.

Informačný materiál môže mať podobu brožúry, letáka alebo autentického videa. Do jeho tvorby je možné zapojiť aj žiakov, príp. využiť *Súbor materiálov a formulárov pre základné školy*.

- Zabezpečiť pre žiaka **identifikačnú kartičku** s menom, triedou, menom triedneho učiteľa a spolužiakov – tútorov. Kartička môže slúžiť ako určitý zdroj istoty v novom, neznámom prostredí. Je vhodné, aby aj spolužiaci – tútori mali kartičku s menom a uľahčili mu tak komunikáciu s nimi. Žiak tak nebude vnímať kartičku ako formu „nálepky“, ale ako prijatie do školského kolektívu.
- Označiť dôležité **orientačné miesta** v škole (riaditeľňa, zborovňa, jedáleň, šatňa, telocvičňa, knižnica, dielne, WC, školský klub detí a pod.) nielen v slovenskom jazyku, ale aj materinskom jazyku žiakov prítomných v škole.
- Vytvoriť jednoduchú (obrázkovú) **mapku školy**, ktorú dostane žiak pri príchode do školy.
- Pripraviť pre žiaka **obrázkové (komunikačné) karty** znázorňujúce napr. aktivity a činnosti v škole (čítať, písať, ...), školské pomôcky (pero, ceruzka, zošit, ...), základné potreby a výrazy potrebné v problematických situáciách (som hladný, smädný, potrebujem ísť na WC, bolí ma ...). Každý žiak by mal mať k dispozícii vlastný súbor kariet. Súbor je podľa potrieb každého žiaka možné dopĺňať, prípadne k obrázkom pridať nápis veľkým tlačeným písmom. Inšpiráciou môže byť publikácia *Moje učenie* (Šedibová, 2009) alebo súbor obrázkových (komunikačných) kariet KIKUS.

➤ **SÚBOR MATERIÁLOV A FORMULÁROV**

▪ spolupráca

Nadviazať spoluprácu s priamo riadenými organizáciami Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a inými organizáciami, zaoberajúcimi sa vzdelávaním a inklúziou detí cudzincov.

PRÍCHOD ŽIAKA DO ŠKOLY

K úspešnému začleneniu žiaka – dieťaťa cudzincov do života v škole a triede, okrem prípravy vedenia školy a učiteľov, významne prispieva neformálny rozhovor so zákonným zástupcom žiaka a rozhovor so samotným žiakom pred jeho príchodom do triedy. Rozhovor by mal byť vedený nenúteno, v priateľskej a dôvernej atmosfére, preto je primeranejšie ako miesto prvého stretnutia zvoliť triedu v čase, keď tam nie sú ostatní žiaci.

Jej interiér je viac prispôsobený potrebám žiaka, zákonný zástupca a žiak sa samostatne a nerušene zoznámia s priestorom triedy a mnoho otázok zo strany zákonného zástupcu i žiaka sa tak samo vyjasní.

Cieľom rozhovoru je získať nielen základné informácie o žiakovi, ale najmä spoznať osobnosť žiaka, jeho záujmy, skúsenosti, potreby, očakávania. Rozhovor so žiakom sa môže uskutočniť aj v prítomnosti zákonného zástupcu.

NEFORMÁLNY ROZHOVOR SO ZÁKONNÝM ZÁSTUPCOM ŽIAKA A ŽIAKOM

- Starostlivo naplánovať, spísať si body rozhovoru, vyhradiť si dostatok času.
- Realizovať aspoň tri dni pred samotným nástupom žiaka do školy.
- Privítať zákonného zástupcu a žiaka pred budovou školy, najmä ak je systém budovy zložitý.
- Previesť zákonného zástupcu a žiaka po škole ešte pred samotným rozhovorom. Získajú tak predstavu o škole.
- Rozhovoru so zákonným zástupcom a žiakom by sa okrem vedenia školy a triedneho učiteľa mal zúčastniť aj adaptačný koordinátor (pedagogický alebo odborný zamestnanec zodpovedný za adaptačný proces), príp. tlmočník.
- Ak je to možné, viesť so zákonným zástupcom štruktúrovaný rozhovor; v prípade potreby využiť dotazník v jazyku zákonného zástupcu žiaka, resp. v jazyku, ktorý ovláda.
- Informovať zákonného zástupcu o dokladoch potrebných na zápis žiaka do školy.

☞ SÚBOR MATERIÁLOV A FORMULÁROV

DOKUMENTY PRVÉHO KONTAKTU

- rodný list žiaka:** *úradný preklad*
- rodné číslo:** *niekedy ho žiaci nemajú a rodičia musia požiadať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o pridelenie rodného čísla*
- povolenie na pobyt na území Slovenska**
- adresa pobytu na Slovensku**
- číslo zdravotnej poisťovne**
- úradný preklad vysvedčenia** *a/alebo sylaby vyučovacích predmetov, príp. zošity žiaka v materinskom jazyku*
- prevod známok zo základných škôl v zahraničí do slovenskej klasifikačnej stupnice:** *možno požiadať elektronicky pomocou formulára na portáli slovensko.sk alebo listinne pomocou formulára zverejneného na portáli MŠVVaŠ SR. Link na papierovú verziu formulára služby: /data/files/8002_6246_ziadost-prevod-znamok-2016.rtf*
- žiadost' o prijatie do základnej školy**

AK IDE O ZARADENIE DO ROČNÍKA PODĽA § 146 ODS. 4

- doklad preukazujúci, že začalo konanie** *o poskytnutie dočasného útočiska alebo konanie o udelenie azylu*
- zistenie doterajšieho vzdelania a ovládania štátneho jazyka**
- potvrdenie školy o zaradení žiaka z inej krajiny**
- potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti dieťaťa:** *potvrdenie sa vzťahuje len na materské školy, avšak v záujme ochrany a zdravia všetkých je veľmi žiaduce a odporúčané, aby potvrdenie od všeobecného lekára pre deti a dorast mali aj žiaci – odídeni.*

- Získať potrebné informácie o žiakovi, jeho záujmoch, očakávaniach, požiadavkách, ďalšej komunikácii a spolupráci, ktoré umožnia vypracovať plán začlenenia žiaka do výchovno-vzdelávacieho procesu (zapojenie do vyučovania, triedneho kolektívu a života školy), napríklad:
  - *meno a priezvisko žiaka:* ako správne vyslovovať meno a priezvisko žiaka, resp. na aké podoby mena je žiak zvyknutý
  - *vek žiaka*
  - *materinský (prvý) jazyk a znalosť iných jazykov:* akými žiak hovorí, akým rozumie, aký typ písma ovláda, akými jazykmi sa rozpráva v domácom prostredí, akými jazykmi sa žiak rozpráva s kamarátmi a pod.²³
  - *znalosť slovenského jazyka:* zistiť úroveň ovládania slovenského jazyka (písanie, čítanie, hovorenie, počúvanie s porozumením) nielen z dôvodu komunikácie so žiakom, ale aj nastavenia jazykovej podpory ↗ **KURZY ŠTÁTNEHO JAZYKA**
  - *predchádzajúce vzdelanie:* typ a druh školy, dĺžka štúdia pred príchodom do školy na Slovensku, prerušenie štúdia, dosiahnutý stupeň vzdelania, doklady o vzdelaní

²³ Možnosť využiť Dotazník pre rodičov bilingválnych detí – PABIQ (skratka názvu Questionnaire for Parents of Bilingual Children). Bližšie informácie k administrácii a vyhodnoteniu dotazníka na: www.detskarec.sk v časti Projekty.

- žiaka, absolvované vyučovacie predmety (príp. predmety, ktoré žiak obľubuje a v ktorých vyniká), vyučovací jazyk školy (jazyk, v ktorom sa žiak vzdelával, môže mať iné spoločenské pravidlá ako slovenský jazyk, napr. nerozlišuje tykanie a vykanie)
- *krajina pôvodu, dôvod pobytu a druh pobytu v Slovenskej republike*: napríklad informácie o okolnostiach presťahovania sa na Slovensko; tieto informácie sú dôležité na získanie predstavy o psychickej pohode žiaka
  - *povaha žiaka*: správanie žiaka v novom prostredí (ako si žiak zvykal na detský kolektív)
  - *záľuby*: absolvované záujmové krúžky, trávenie voľného času
  - *zdravotný stav*: diagnostické správy zdravotného stavu, špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby a pod.
  - *špecifiká v stravovaní a tradíciách*: zistiť stravovacie kultúrne zvyky (kóšer, halál a pod.), praktizovanie sviatkov, informácie o náboženstve a kultúre, o ktorých by učitelia a spolužiaci mali byť informovaní
  - *kontaktné údaje* na osobu, ktorá bude komunikovať so školou a preferovaný spôsob komunikácie (verbálna alebo písomná; jazyk komunikácie)
  - *očakávaná a požiadavky*: predstavy zákonného zástupcu o vhodnom spôsobe zapojenia žiaka do výchovno-vzdelávacieho procesu, o organizácii spoločných aktivít (telesná výchova, školský klub detí, krúžky, plavecký a lyžiarsky kurz, škola v prírode a pod.)

↗ SÚBOR MATERIÁLOV A FORMULÁROV

Je dôležité vysvetliť zákonnému zástupcovi účel získaných informácií a ubezpečiť ho, že všetky informácie sú dôverné. Najmä u azylantov a žiadateľov o azyl môžu niektoré otázky vyvolať pocit neistoty a určité obavy.

- Poskytnúť dôležité informácie pre žiaka a zákonného zástupcu:
  - *základné informácie o slovenskom vzdelávacom systéme*: typy a druhy škôl, stupne vzdelávania, podmienky absolvovania, povinná školská dochádzka, základná pedagogická dokumentácia, učebný plán školy, vyučovacie predmety (určité predmety mohol žiak absolvovať v inom veku/ročníku, ako ich určuje rámcový učebný plán v Slovenskej republike)
  - *harmonogram školského roka*: školské vyučovanie, prázdniny (žiak môže byť zvyknutý na iný školský ročný, týždenný a denný rytmus), štátne sviatky, dni riaditeľského voľna atď.
  - *organizácia školy*: kontakty na dôležité osoby a ich konzultačné hodiny (vedenie školy, triedny učiteľ, adaptačný koordinátor, asistent, školský psychológ, špeciálny pedagóg, výchovný poradca a pod.), plán školy, webové sídlo školy a i.
  - *organizácia vyučovania*: začiatok a koniec vyučovania, rozvrh hodín, prestávky, povinné a voliteľné predmety
  - *zaradenie do príslušného ročníka*

- pravidlá hodnotenia a klasifikácia
- kurz štátneho jazyka
- školské pomôcky a didaktické prostriedky: zoznam základných pomôcok, ktoré bude žiak potrebovať, prípadne doplnený aj obrázkami
- práva a povinnosti žiakov, rodičov, učiteľov: dochádzka, absencie, domáce úlohy, stretnutia rodičov, príspevky od rodičov a pod.
- ďalšie aktivity – možnosti poobedného trávenia času v škole: školský klub detí, mimoškolské aktivity, krúžky, podujatia a pod.
- školské stravovanie: zoznam alergénov, jedálny lístok, prihláška do školskej jedálne, objednávanie a platenie obedov
- kontakty na dôležité osoby: na koho a kedy sa môže zákonný zástupca v rôznych situáciách obrátiť, zoznam môže byť doplnený ich fotografiami a vľajkami krajín odkazujúcich na jazyk, ktorým je možné s nimi komunikovať.

☞ SÚBOR MATERIÁLOV A FORMULÁROV

Informácie podávať postupne, uvádzať presný dátum, miesto, presný čas, celé názvy a mená v nominatíve, používať krátke vetné konštrukcie s infinitívom, heslá.

Všetky informácie poskytovať aj v písomnej podobe (písať malým tlačeným písmom), najlepšie v materinskom jazyku zákonného zástupcu, alebo aspoň v niektorom zo svetových jazykov.

Vždy si overiť porozumenie každej informácie, keďže neverbálne gestá môžu v inej kultúre znamenať niečo iné ako na Slovensku. Nechať si všetko zopakovať, prípadne napísať.

- Ukončiť rozhovor stanovením termínu nástupu do školy. Termín nástupu je závislý aj od pripravenosti školy na príchod nového žiaka – napríklad príprava kolektívu triedy, do ktorej žiak prichádza, oboznámenie všetkých pedagogických a odborných zamestnancov školy a zákonných zástupcov ostatných žiakov s príchodom nového žiaka, nástup do školského klubu detí a pod.

Rodičia detí cudzincov úzko spolupracujú so základnou školou. Pri prijatí dieťaťa do školy sú oboznámení s činnosťou a pravidlami našej školy (buď priamo rodičia alebo prostredníctvom tlmočníka). Keď rodičia ovládajú pravidlá školy a sú oboznámení s právami a povinnosťami, spolupráca je oveľa jednoduchšia. Rodičia vedia usmerniť dieťa aj doma a pomôcť škole pri výchovno-vzdelávacom procese. Rodičia podporujú svoje deti pri mimoškolských aktivitách, ktoré ponúka škola na zlepšenie jazykových schopností detí. Mimo školy často nadviažu kontakty so slovenskými obyvateľmi z blízkeho okolia a vzájomne si pomáhajú. Často sa stáva, že niektorí zo slovenských rodičov navrhnú, aby si deti robili úlohy spoločne.

riaditeľka Základnej školy s materskou školou, Odborárska ulica, Bratislava